

 ΝΕΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ	ΜΑΘΗΜΑ - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ ΥΛΗ	ΑΡΧΑΙΑ (ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ & ΑΔΙΔΑΚΤΟ)
	ΤΑΞΗ	Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ (τελειόφοιτοι)
	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	
	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	24 Μαΐου 2020

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. α. Λάθος, β. Σωστό, γ. Λάθος, δ. Λάθος, ε. Σωστό.

Β.1. Προκειμένου να στηρίξει ο Αριστοτέλης τη θέση του, ότι οι ηθικές αρετές δεν υπάρχουν μέσα μας εκ φύσεως («οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται»), θα χρησιμοποιήσει δύο γνωστά παραδείγματα παρμένα από τον χώρο της φύσης: την πέτρα και τη φωτιά. Η πέτρα πάντοτε θα κινείται με πορεία προς τα κάτω, διότι υπακούει στον φυσικό νόμο της βαρύτητας, που είναι σταθερός και αμετάβλητος. Η φωτιά πάντοτε θα έχει πορεία προς τα πάνω λόγω της φυσικής ιδιότητας των θερμών αερίων, που επίσης είναι σταθερή και δεν μεταβάλλεται. Άρα, από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι φυσικοί νόμοι δεν μεταβάλλονται, όσο κι αν προσπαθήσει κάποιος. Επομένως, εφόσον οι ηθικές αρετές μεταβάλλονται και δεν μένουν σταθερές, όπως τα πράγματα που γεννιούνται με μια ιδιότητα εκ φύσεως, αποδεικνύεται ότι δεν είναι έμφυτες. Έτσι, ο Αριστοτέλης καταφέρνει να αποδείξει τη θέση του μέσα από έναν επαγωγικό συλλογισμό.

Και τα δύο παραδείγματα, που ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί επαγωγικά για να συναγάγει γενικό και καθολικό συμπέρασμα, ανήκουν στα απλά δεδομένα της εμπειρίας. Δεν θα ήταν υπερβολή να λέγαμε πως κανένας άλλος φιλόσοφος δεν έκανε τα απλά δεδομένα της εμπειρίας, της καθημερινής ζωής, αφετηρία για τη σκέψη του στον βαθμό που το έκανε ο Αριστοτέλης.

B2. Ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί τα παρακάτω εκφραστικά μέσα, προκειμένου να ενισχύσει το επιχείρημά του:

α) Αντιθέσεις

«ὅσα μὲν φύσει ... ≠ τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν»

- «τὰς δυνάμεις τούτων **πρότερον** κομιζόμεθα ≠ **ὑστερον** δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν»

- «οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ... **ἀλλ'** ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα»

β) Αναλογίες

- «τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, **ὥσπερ** καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν»

- «ἂ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιῶντες μανθάνομεν ...**οὕτω** δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα ...»

γ) Παραδείγματα

Ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί δύο ζευγάρια παραδειγμάτων:

- ὄραση – ακοή
- οικοδόμοι – κιθαριστές

B.3 1.Γ, 2.Δ, 3.Β, 4.Α, 5.Ε

B.4 α.

πρότερον ≠ **ὑστερον**

δηλον ≠ **ἄδηλον**

ἀρετὰς ≠ **κακίας**

δίκαιοι ≠ **ἄδικοι**

σώφρονες ≠ **ἄφρονες**

β.

δοχείο: δέξασθαι

φιλαρέσκεια: ἀρετῆς

ανηθικότητα: ήθικη

σχεδόν: έσχηκε

ένδεια: δείται

B5. Σύμφωνα με το περιεχόμενο του αποσπάσματος των Ηθικών Νικομαχείων του Αριστοτέλη, η ηθική αρετή ως όρος δηλώνει την τάση ελέγχου ορισμένων συναισθημάτων και ορθής δράσης και στον πληθυντικό αριθμό χρησιμοποιείται για να δηλώσει το σύνολο των αρετών που αναφέρονται σε συγκεκριμένα συναισθήματα, στις επιδιώξεις του πλούτου και της κοινωνικής αναγνώρισης. Οι ηθικές αρετές τοποθετούνται στο «έπιθυμητικόν», στο μέρος της ψυχής που μετέχει και στο «λόγον έχον» και στο «άλογον» μέρος. Όσον αφορά την κατάκτησή τους, αυτή εξαρτάται από τον εθισμό «έθος», τη συνήθεια που διαμορφώνεται με την επανάληψη μιας ενέργειας. Αρμόδιος, λοιπόν, για την απόκτηση των αρετών αυτών είναι ο ίδιος ο άνθρωπος και όχι τόσο ο δάσκαλος όπως συμβαίνει με τις διανοητικές αρετές στις οποίες αναφέρθηκε νωρίτερα. Σύμφωνα με το δοθέν απόσπασμα από τους «Νόμους» του Πλάτωνα η ανατροφή και η εκπαίδευση μπορούν να επιτευχθούν με διδασκαλία, νουθεσία και νόμους. Στο απόσπασμα αναφέρεται ότι στις μικρές ηλικίες συνίσταται η διδασκαλία και οι νουθεσίες παρά η επιβολή νόμων. Η άποψη αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι σε ιδιωτικό επίπεδο οι άνθρωποι παρουσιάζουν πολλών ειδών συμπεριφορές και πράξεις, οι οποίες έρχονται, σε αντίθεση με τις συμβουλές του νομοθέτη, δεν αποτελούν, όμως, σοβαρά παραπτώματα. Ωστόσο, η ύπαρξή τους θέτει σε κίνδυνο την αρμονική συμβίωση στην πόλη, καθώς δημιουργεί πολλές και διαφορετικές συμπεριφορές που διαμορφώνουν διαφορετικά ήθη μεταξύ των πολιτών. Η έλλειψη κοινής νοοτροπίας, λοιπόν, αναδεικνύεται επικίνδυνη για την κοινωνική συμβίωση και γι' αυτό πρέπει να αποφευχθεί. Αλλά αυτό είναι δύσκολο να επιτευχθεί με την επιβολή νόμων. Γι' αυτό προκρίνεται η διδασκαλία και οι νουθεσίες που θα υποδείξουν ορθά πρότυπα συμπεριφοράς στα οποία πρέπει να συμμορφωθεί το σύνολο των ανθρώπων. Μάλιστα αυτού του είδους η εκπαίδευση πρέπει να γίνεται από τη στιγμή της γέννησης των παιδιών, αφού στην νεαρή ηλικία είναι εύπλαστη η προσωπικότητα του ανθρώπου. Η άποψη που διατυπώνεται στο πλατωνικό χωρίο έχει

αρκετά κοινά σημεία με την αριστοτελική θεωρία για τον εθισμό σε ενάρετες πράξεις που οδηγούν στην κατάκτηση της αρετής. Ωστόσο, οι δύο διδασκαλίες διαφοροποιούνται στο γεγονός ότι ο μεν Πλάτων προκρίνει τη συμβολή του δασκάλου στην παιδευτική διαδικασία διαμόρφωσης του ήθους, ενώ ο Αριστοτέλης την προσωπική προσπάθεια του ίδιου του ανθρώπου. Βέβαια, είναι σημαντικό να λεχθεί πως και ο Αριστοτέλης σε καμία περίπτωση δεν απορρίπτει το ρόλο του δασκάλου, όπως γνωρίζουμε από άλλα χωρία των Ηθικών Νικομαχείων.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ

A. Θυμήθηκαν επίσης όσοι τον γνώριζαν και τον χρησμό προς τους Λακεδαιμόνιους, όταν ρώτησαν τον θεό αν έπρεπε να κηρύξουν πόλεμο και τους απάντησε ότι, αν πολεμούσαν με όλες τους τις δυνάμεις, θα νικούσαν και ότι ο ίδιος θα τους βοηθήσει. Γι' αυτό και έβγαλαν το συμπέρασμα ότι τα όσα γίνονταν είχαν σχέση με τον χρησμό, γιατί η επιδημία άρχισε μόλις είχαν εισβάλει οι Πελοποννήσιοι, και δεν προχώρησε στην Πελοπόννησο, τουλάχιστον σε βαθμό που να αξίζει να μιλήσει κανείς, αλλά θέρισε κυρίως την Αθήνα και μερικά άλλα πυκνοκατοικημένα μέρη.

B. Στο παραπάνω απόσπασμα του Θουκυδίδη υπάρχει ο εξής στίχος «Πόλεμος θα έρθει Δωρικός και λοιμός μαζί με αυτόν». Σχετικά με τον στίχο αυτό υπήρχε διχογνωμία και κάποιοι υποστήριζαν ότι μιλάει για λοιμό (επιδημία), ενώ κάποιοι άλλοι πίστευαν ότι οι παλαιοί αναφέρονταν στο λιμό, δηλαδή την πείνα. Οι άνθρωποι όμως έχουν τη συνήθεια να συνδυάζουν αυτά που ακούν με όσα παθαίνουν γι' αυτό και οι Αθηναίοι εκείνη τη χρονική περίοδο που πλήττονταν από την επιδημία πίστευαν ότι ο στίχος αναφέρεται στο λοιμό. Έτσι ο Θουκυδίδης διατυπώνει τη σκέψη ότι αν στον μέλλον σε περίοδο που επικρατεί λιμός γίνει πάλι Δωρικός πόλεμος, οι άνθρωποι θα πιστεύουν ότι ο στίχος κάνει αναφορά στην πείνα.

Γ.1. μνήμαι δέ ἐγένοντο καί τῶν Λακεδαιμονίου χρηστηρίων τῷ εἰδότη

Γ.2. παλαιότερον- παλαιάτα

Γ.3. πείσομαι, ἐσβαλῶ, ἐπινεμοῦμαι

Δ.1. πάθει: αντικείμενο στο περιπεσόντες/ αὐτῶ: δοτική αντικειμενική στο ἄμα / **νίκην:** υποκείμενο στο ἔσεσθαι / **ἔσεσθαι:** ειδικό απαρέμφατο αντικείμενο στο ἀνείλε / **τῶν χωρίων:** γενική διαιρετική στο πολυανθρωπότατα

Δ.2. Δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση ολικής άγνοιας. Εκφέρεται με οριστική (χρή) που δηλώνει το πραγματικό και λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο στο ἔπερωτῶσι.

Δ.3. Ἐγώ ξυλλήψομαι.

νέο φροντιστήριο